

Jesenné pozorovania *Vespertilio murinus* v niektorých mestách na Slovensku

Štefan MATIS & Laura DITTEL

SEO BAMBI, Hviezdoslavova 32, SK-045 01 Moldava nad Bodvou, Slovensko

Autumnal observations of *Vespertilio murinus* in some Slovak towns. In autumn, *Vespertilio murinus* appears in certain towns in Slovakia, particularly in prefabricated housing estates. Individual bats mark their territories with loud calls. In 1996, the calls were recorded from October 19 to November 16, in Moldava nad Bodvou (E-Slovakia) and from October 18 to November 9, in Bratislava. The latest activity was recorded in Devínská Nová Ves on November 29.

***Vespertilio murinus*, autumn activity, towns**

Večernica pestrá (*Vespertilio murinus*), patrí u nás medzi vzácne a najmenej preskúmané netopiere. Na Slovensku bola doposiaľ nájdená jediná kolónia – letná kolónia samcov v oblasti Zádielskej tiesňavy (Gaisler & Klíma 1965). Z tejto oblasti pochádzajú aj novšie pozorovania letného výskytu tohto druhu (Horáček et al. 1995).

Nálezy z oblasti Slovenského krasu sa dajú vysvetliť stanovištnými nárokmi tohto lithofilného druhu. Prítomnosť zimujúcich jedincov na Slovensku je tiež ojedinelá a za posledné obdobie sa nepotvrdila.

U večernice pestrej (*Vespertilio murinus*), ako aj u niektorých iných druhov (*Nyctalus noctula*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Pipistrellus nathusii*), je veľmi nápadná jesenná aktivita, ktorá sa začína väčšinou koncom septembra a môže trvať až do začiatku decembra. V tomto období samce večernice pestrej (*Vespertilio murinus*) zjavne vytvárajú teritória, ktoré označujú hlasným (aj bez detektora) počuteľným volaním (Helvesen et al. 1987).

Naše pozorovania tohto druhu netopiera pochádzajú z východnej časti Slovenského krasu z mesta Moldava nad Bodvou a uvádzame aj niekoľko údajov zo západného Slovenska, ktoré nám poskytol M. Noga, za čo by sme sa mu chceli poďakovať.

Prítomnosť večernice pestrej (*Vespertilio murinus*) v Moldave nad Bodvou sme prvýkrát zaznamenali v rokoch 1994 a 1995, kedy sme v mesiacoch október a november pozorovali netopiere lietajúce medzi 8 až 12 poschodovými bytovkami. Ozývali sa silným prenikavým hlasom a lietalí vo výške budov. Presnú determináciu druhu sme bez pomoci ultrazvukového detektora v tom čase nemohli vykonať.

V roku 1996 sme prvého jedinca zaznamenali 19. októbra po náhlom ochladení v tej časti mesta, z ktorej pochádzajú pozorovania aj z predošlých rokov. Pomocou ultrazvukového detektora Pettersson D100 sme ho určili ako večernicu pestrú (*Vespertilio murinus*). Prostredníctvom detektora bol zvuk najlepšie počuteľný medzi 14–17 kHz a netopier pri-

tom neustále priamočiaro lietal vo výške budov. Jeho hlas bol dobre počuteľný aj bez detektora (cik-cik-cik...).

V ďalších dňoch sa na sídlisku objavilo viac volajúcich exemplárov, pričom najväčší počet sme zaznamenali 14. novembra 1996, kedy boli počuté 4 jedince. Objavovali sa až po úplnom zotmení a niekedy sa ozývali po celú noc. Nepočuli sme ich každý deň, preto predpokladáme, že ich aktivita je závislá na počasí. Predpokladáme tiež, že si hlasným volaním vymedzujú teritórium, lebo v každom panelákmi ohraničenom priestore sme počuli vždy iba jedného jedinca (toto potvrdzuje aj pozorovanie Helversen et al. 1987). Posledný volajúci jedinec bol počutý 16. 11. 1996.

Dostali sme informácie o podobných pozorovaniach z Bratislavy z podobného prostredia – panelové sídliská (Noga in verb.), kde zaznamenali prvého volajúceho jedinca 28. 10. 1996 a posledného 9. 11. 1996. Najneskorší nami známy termín tohtoročného pozorovania je 29. 11. 1996 (Noga in verb.) z Devínskej Novej Vsi. Tento termín však nemusí byť hranicou jesennej aktivity tohto druhu, čo potvrdzuje aj termín neskoršieho pozorovania z 11. 12. 1964 z Freiburgu (Helversen et al. 1987).

Otvorenou otázkou pre nás zatiaľ zostáva, či večernica pestrá (*Vespertilio murinus*) u nás vyhľadáva sídliská iba počas toku alebo na sídliskách aj zimuje a využíva pritom napr. rôzne škáry medzi panelmi budov, vetracie šachty či iné vhodné úkryty, ako to bolo pozorované aj vo Freiburgu (Helversen et al. 1978).

V prípade, že by sa potvrdilo ich zimovanie v týchto husto obývaných častiach miest, bolo by dobré porozmýšľať o vhodnom a účinnom menezmente ochrany tohto vzácneho a málo preskúmaného druhu netopiera. Na plánovanie týchto krokov je však nutné vykonať ďalšie pozorovania a prípadne vstúpiť do užšej spolupráce s majiteľmi panelových bytoviek (bytové družstvá, obecné a mestské úrady).

Mestské sídliská s panelovými domami však nie sú typickými biotopmi večernice pestrej (*Vespertilio murinus*) a preto sa v budúcnosti budeme venovať aj výskumu pôvodných prirodzených biotopov – skalných stien.

Literatúra

- GAISLER J. & KLÍMA M. 1965: Letní nálezy některých méně známých druhů netopýřů na Moravě a na Slovensku v období 1961–1964. *Lynx (Praha)*, n. s., 4: 19–29.
- HORÁČEK I., HANÁK V., ZIMA J. & ČERVENÝ J., 1995: K netopýří fauně Slovenska I. – Letní nálezy 1979–1992. *Netopiere*, 1: 39–54
- HELVERSEN O. V., ESCHÉ M., KRETZSCHMAR F. & BOSCHERT M. 1987: Die Fledermäuse Südbadens. *Mitt. Bad. Landesver. Naturkunde Naturschutz, N. F.*, 14 (2): 409–475

došlo 10. 12. 1996